

چرا «جدایی» کم نشده است؟

رئیس سازمان انجمن مددکاری اجتماعی: از سال ۹۷ تنها ۶ ماه گذشته و نمی‌توان در مورد طلاق و ازدواج امسال اظهار نظر و قضاوت منطقی داشت.

رئیس سازمان انجمن مددکاری اجتماعی: از سال ۹۷ تنها ۶ ماه گذشته و نمی‌توان در مورد طلاق و ازدواج امسال اظهار نظر و قضاوت منطقی داشت. همیشه یکی از راه‌های ارزیابی مقایسه میزان طلاق و ازدواج است. بهترین حالت برای ما این بود که ازدواج افزایش و طلاق کاهش داشته باشد ولی واقعیت جامعه در کلان این است که ما روند کاهش ازدواج را داریم.

به گزارش سلامت نیوز به نقل از شهروند، با لباس سفید می‌رویم؛ با کفن برمی‌گردیم. توصیه‌ای که مادر بزرگ‌ها، مادرها و نسل‌های پیش از آن به خوبی به یاد دارند و به هر قیمتی بود، پای آن ایستادند اما حالا آمارها از تغییر دیدگاه نسل‌های جدیدتر می‌گوید و زندگی‌هایی که روانشناسان معتقدند باید ۵ سال از عمر آنها بگذرد تا به پایداری آن امیدوار بود، خیلی زودتر از اینها به پایان می‌رسد؛ موضوعی که آمارها هم بر آن صحنه می‌گذارد، از ثبت یک طلاق در مقابل ۶٫۱ ازدواج در سال ۹۰ تا افزایش ۱۴۲ هزار و ۸۴۱ فقره طلاق در سال ۹۰ به ۱۷۶ هزار و ۹۲۲ فقره در سال ۹۶؛ واقعیتی که بر مبنای محاسبات، از ثبت ۱۶ طلاق در هر ساعت سال ۹۰ خبر می‌دهد و با اشاره به آمارهای سال ۹۶ می‌گوید این تعداد به ۲۰ طلاق در هر ساعت رسیده است. آمارهای سازمان ثبت احوال نشان می‌دهد در سال گذشته ۱۷۶ هزار و ۹۲۲ طلاق به ثبت رسیده و استان تهران با ۲۶ هزار و ۹۰۱ مورد، خراسان رضوی با ۱۶ هزار و ۱۹۰ مورد و استان اصفهان با ۱۰ هزار و ۸۰۲ مورد به ترتیب بیشترین طلاق‌های ثبت شده را به خود اختصاص داده‌اند. اگرچه با مراجعه به آمارهای ثبت احوال و ثبت اسناد، تغییراتی در اعداد و آمار به چشم می‌خورد، اما در نهایت همگی درباره این مسأله که در طلاق آمار بالایی داریم، توافق دارند.

همه ظرفیت‌ها را باید به کار گرفت

همین چند روز پیش بود که رئیس سازمان امور اجتماعی کشور از توقف رشد جهشی طلاق طی سال‌های اخیر و کنترل آمار طلاق در کشور خبر داد و برای استناد این صحبت‌ها دلایلی هم داشت: یکی از آسیب‌هایی که در زمینه اطلاع‌رسانی در این حوزه وجود دارد، این است که آمارهای غلط در این حوزه منتشر می‌شود و براساس آمارهای صحیح در سه، چهار سال اخیر به دلیل حساس‌شدن مردم، به خانواده‌ها آموزش‌هایی داده شد و بعد از سازوکارهایی که برای مشاوره به خانواده‌ها طراحی شد، این توفیق را به دست آوردیم که کنترل شاخص‌های طلاق رخ داده است. موضوعی را که او مطرح کرد اما رئیس انجمن مددکاری اجتماعی رد کرد و گفت که نه تنها نشانه‌های کنترل روند طلاق وجود ندارد بلکه سال گذشته شاهد رشد ۶ درصدی آن بوده‌ایم. حسن موسوی چلک، رئیس انجمن مددکاری اجتماعی حالا در این باره به شهروند می‌گوید: «از سال ۹۷ تنها ۶ ماه گذشته و نمی‌توان در مورد شرایط امسال اظهارنظری داشت و نباید فراموش کرد که برای مقایسه دوسال با هم باید شرایط هر دو سال مورد نظر یکسان باشد تا بتوان قضاوتی منطقی داشت.»

گفته‌های من شخصی نیست. سیف‌الله ابوترابی، سخنگوی سازمان ثبت احوال اعدادی اعلام کرد که استناد به آنها نشان می‌دهد ازدواج کاهش و روند رشد طلاق افزایش داشته است. واقعیت امر این است که همیشه یکی از راه‌های ارزیابی مقایسه میزان طلاق و ازدواج است. بهترین حالت برای ما این بود که ازدواج افزایش و طلاق کاهش داشته باشد، ولی واقعیت جامعه در کلان این است که ما روند کاهش ازدواج را داریم. آن‌طور که کارشناسان خانواده می‌گویند، باید این واقعیت را قبول کرد که در پدیده‌های اجتماعی همچون طلاق که ابعاد مختلفی دارد، می‌توان عوامل گسترده‌تری را برشمرد؛ عوامل زیستی (نظیر وجود نداشتن تناسب، سن ازدواج، بیماری، نازایی)، عوامل اجتماعی و روانی (مانند احساس ناراضی، ناهماهنگی میان زوج‌ها، فشارهای عصبی و اعمال خشونت، انواع بدبینی و اختلالات روانی، وجود نداشتن بلوغ عاطفی و نداشتن هوش جنسی)، عوامل اقتصادی (فقر و فقدان منابع مالی و امکانات) و عوامل فرهنگی (نظیر سبک زندگی خانواده‌ها، قومیت‌ها و همگونی آداب و رسوم). موسوی چلک مسئولیت میزان طلاق را

به و zwnj&عهده يك سازمان نمي&zwnj&داند و مي&zwnj&گويد: و واقعيت امر اين است كه مسئوليت ميزان طلاق به و zwnj&عهده يك دستگاه نيست بلكه عوامل اجتماعي موضوعاتي&zwnj&اند زنجيره&zwnj&اي و چندبعدي و تك&zwnj&عاطلي نيستند.

نخستين&zwnj&گام براي حل هر مسأله&zwnj&اي، قبول آن مسأله است. حوزه طلاق هم يكي از اين مسائل است. يكي از پنج حوزه آسيب&zwnj&هاي اجتماعي متعلق به طلاق است و اين بدان معناست كه حال&zwnj& و روز كشور در اين حوزه خوب نيست؛ به&zwnj&عبارتي به نسبت گذشته بدتر شده است.

رئيس انجمن مددكاري اجتماعي کاهش يا توقف روند رشد طلاق را پروسه&zwnj&اي سخت و زمانبر مي&zwnj&داند: و کاهش يا توقف طلاق بسيار سخت است، چون زماني كه طلاق مطرح مي&zwnj&شود مسائلي همچون اعتياد به مواد مخدر، فقر، آموزش مهارت&zwnj&هاي اجتماعي و روابط اجتماعي مطرح مي&zwnj&شود. اين&zwnj&گونه نيست كه بگويم روي جزيره طلاق كار كنيم، مسأله حل مي&zwnj&شود. زماني مي&zwnj&توان از كنترل روند رو به زwnj&رشد طلاق صحبت كرد كه در گام نخست روي مديريت اجتماعي كارآمد، سلامت روان اجتماعي، بالاتر رفتن شاخص سرمايه اجتماعي، نهادينه&zwnj& كردن مسئوليت اجتماعي و مهرباني اجتماعي و ساير مولفه&zwnj&هاي دخلي كار كنيم.»

البته در اين موضوع نبايد از ياد برد كه با كار روي اين مولفه&zwnj&ها هم نبايد توقع داشت در كوتاه&zwnj& يا ميانه&zwnj&مدت به نتيجه مطلوب رسيد. اين باور موسوي&zwnj&چلك است: و خوب كار كردن در تك&zwnj& اين مولفه&zwnj&ها مي&zwnj&توان اميدوار بود در يك&zwnj&دهه اخير همه&zwnj&چيز باب&zwnj&ميل&zwnj&مان باشد. بايد از همه ظرفيت&zwnj&ها استفاده كرد؛ رسانه&zwnj&ها، ارگان&zwnj&هاي غير دولتي، انجمن&zwnj&هاي علمي، افراد صاحب&zwnj&نظر، تشكّل&zwnj&هاي مذهبي. بايد از تمام ظرفيت&zwnj&ها براي پيشگيري&zwnj&هاي اجتماعي بهره برد. از مسائل اجتماعي نبايد غفلت كرد، البته نبايد از ياد برد كه بايد در اين حوزه برنامه&zwnj&ريزي بومي و محلي داشت، چون علت&zwnj&هاي طلاق در همه&zwnj&مناطق يكسان نيست و به همين دليل نبايد برنامه&zwnj&ريزي يكساني براي آنها داشت.»

نتيجه فعاليت&zwnj&هايمان از کاهش شيب رشد طلاق مي&zwnj&گويد

براساس برنامه ششم توسعه قرار است سازمان بهزيستي مسئول کاهش طلاق در كشور شود؛ از زمان تصويب اين برنامه قرار شده كه اين سازمان فعاليت&zwnj&ها و برنامه&zwnj&هايش را براي اين موضوع اجرايي كند و حالا از کاهش جهش رشد طلاق در كشور سخن به ميان آمده است. و حبيب&zwnj&الله مسعودي&zwnj&فريد&را، معاون اجتماعي بهزيستي هم بر اين باور است كه براي کاهش طلاق و در نهايت امكان توقف رشد آن نيازمند توجه جامع به همه مسائل دخلي در آن هستيم و مي&zwnj&گويد: و از آنجايي كه طلاق آسيبي اجتماعي هستيم و بازخوردهاي بسياري در جامعه دارد، فعاليت&zwnj&هاي بي&zwnj&شماري در اين عرصه صورت گرفته و نتيجه گويي اين مسأله است. حداقل شيب رشد طلاق کاهش را تجربه کرده است.» از آنجايي كه طلاق مسأله&zwnj&اي اجتماعي است، باور جامعه&zwnj&شناسان بر اين است كه بايد نگاهی جامع به طلاق و خانواده داشت، چون طلاق فرآيندي است كه عوامل متعددي همچون مسائل فردي، فرهنگي، خانوادگي، اجتماعي، اقتصادي و... در آن تأثير دارند.

نياز است به و zwnj&تك&zwnj&تك اين موارد و عوامل توجه شود؛ عوامل متعددي كه وزن ثابتي در دخلي&zwnj&شدن در فرآيند طلاق ندارند و اين ميزان در هر شهر و استان متغير است. مسعودي&zwnj&فريد با مثال&zwnj&زدن كشورهاي اسكانديناوي ادامه مي&zwnj&دهد: و در كشورهاي اسكانديناوي سطح اقتصادي و رفاهي شهروندان در شرايط مساعدتي قرار دارد اما با اين وجود شاهد آمار بالاي طلاق در اين كشورها هستيم؛ آماري كه يكي از دلایل دخلي در آن گرايش به فرديت است. اگرچه نبود تفاهم زوجين را هم در کنار خود مي&zwnj&بيند، البته بعضي مسائل و جنبه&zwnj&ها و نگراني&zwnj&هاي ديگر هم به اين مسأله دامن مي&zwnj&زنند و موجبات اين را فراهم آورده است كه آمار طلاق افزايش را به خود ببيند.» معاون اجتماعي بهزيستي از وجود مراكز کاهش طلاق در ايران خبر مي&zwnj&دهد: و به دليل اهميت مسأله طلاق مراكز مشاوره کاهش طلاق را داريم كه بررسي&zwnj&هايي را ميانه ۱۷۰ هزار نفر انجام داده و اين بررسي&zwnj&ها نشان از اين دارد كه اولين علت طلاق، نداشتن&zwnj&مهارت ارتباطي بين زوجين است و بعد مسائلي همچون دخالت اطرافيان، اعتياد، مسائل اقتصادي، عدم مسئوليت&zwnj&پذيري زوجين و... قرار دارند. اگرچه ورود به مسأله هريك از و زوجين به تنهائي هم از اهميت ويژه&zwnj&اي برخوردار است و به همين منظور سازمان مديريت رويكرد موردي را پيش&zwnj&روي خود قرار داده است. طلاق آسيبي است كه مي&zwnj&طلبد نگاهی جامع به آن داشت و به اعتقاد جامعه&zwnj&شناسان بايد همه جوانب را سنجيد؛ باوري كه به&zwnj&جرات بايد بر آن صحنه گذاشت.»

ویژگی‌ها و شرایط اجتماعی هر دو مقصد

سهیل رضایی، پژوهشگر و کارشناس مسائل اجتماعی هم بر این باور است که ادامه زندگی یک احسن مطلوب است اما اینکه چرا این اتفاق در بعضی از زندگی‌ها مشترک نمی‌افتد، جای بحث دارد و نشان از این دارد که موانع زندگی جدی‌تری از خواسته ما وجود دارد که سبب می‌شود این مطلوب محقق نشود. یکی از دلایل طلاق را می‌توان به سمت میانسالی رفتن جامعه اختصاص داد. میانسالی مرکز تولد بحران‌هایی است که یک عمر خفته بوده‌اند. در واقع به اصطلاح عامه افراد از جایی به بعد می‌زنند و واکنش نشان می‌دهند و اگر درچنین شرایطی جامعه خردی در اختیار آنها نگذارد، منجر به فروپاشی می‌شود، چون فرد چیزی‌ها را در درونش بالا می‌زند که نمی‌داند چگونه آنها را مدیریت کند، بنابراین خشمش را به صورت طرف مقابلش پرتاب می‌کند. رضایی ادامه می‌دهد: «طلاق و عوامل متعدد دخیل در آن مسأله این است که در هر جامعه‌ای در حال وقوع است، البته اگر جوامع بتوانند نسبت به این موضوع کنش داشته‌باشند، این توانایی را می‌یابند که آن را مدیریت کنند. در واقع جامعه‌ای که جاده اجتماعی دارد و وقتی شهروندانش به این نقطه می‌رسند، با علایم هشداردهنده روبه‌رو می‌شوند، می‌تواند این آسیب‌ها را کاهش دهد، در غیر این صورت بی‌شک تلفات بیشتری خواهد داد. او دوره میانسالی و سه سال اول زندگی را دو منطقه خطرناک اعلام می‌کند: «این مسائل در میانسالی و سه سال اول زندگی امکان دارد رخ بدهد؛ این دو منطقه خطرناکند. ما جامعه‌ای سنتی بودیم که افراد بزرگتر خردها و آموزه‌ها را مورد نیاز مشترک زندگی را به جوان‌ها منتقل می‌کردند اما به یکباره همه اینها را از دست دادیم و افرادی که قصد ورود به زندگی مشترک را داشتند، عاری از تجربیات و آموزه‌ها، این تجربه را به تنهایی شروع می‌کردند و شاید باری همین است که معیار انتخاب عشق شده است؛ درحالی که عشق سطحی‌ترین معیار انتخاب برای زندگی مشترک است.»

طلاق آسیبی است که در همه جوامع با هر سطح از پیشرفت به چشم می‌خورد و اگر جامعه‌ای راهکاری برای آن نداشته‌باشد، سبب می‌شود افراد به شکل انفرادی برای حل معضل خود به مشاور مراجعه کنند و این درحالی است که نه سینما و نه سریال‌ها و... هیچ‌کدام خرد درستی برای منتقل کردن در راستای کمک به پایداری رابطه‌ها ندارند. این پژوهشگر ازدواج و طلاق، با بیان این موضوع، راهکار جامعه ایران را در داشتن انجمن‌هایی در این زمینه می‌داند و می‌گوید: «انجمن‌ها می‌توانند به این مسأله ورود پیدا کنند؛ انجمن قبل از تصمیم به طلاق به‌عنوان مثال. انجمن‌هایی از افرادی که چنین تجربیاتی داشته‌اند و توانسته‌اند از آن عبور کنند، نمونه‌های مشابه آن را در جوامع دیگر شاهدیم مانند انجمن‌های سوگ که در جهان فعالیت می‌کنند و افراد سوگوار را در ۳۰ روز اول با ۲۰ قدم همراهی می‌کنند تا فاجعه‌ها را می‌توانند با فاجعه‌ها همراهی کنند؛ این است که سنتی فعالیت می‌کنند و از این مسأله غافلند که می‌توان کارهایی در راستای جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی انجام داد. به‌عنوان مثال می‌توان به جای کار روی سرپرست خانوار برویم، سراغ مسائل قبل از تنه‌شدن زن و مرد. رضایی ادامه می‌دهد: «وقتی در زندگی تحت فشاریم چند روزه امید می‌تواند از آن فشار بکاهد، ما نیاز به شادی‌ها، خیابانی داریم تا به واسطه آنها غم‌ها محدود از دلمان بلند شوند و کمی آرام‌تر شویم، در غیر این صورت کوچک‌ترین مسائل خانوادگی منجر به جنجال می‌شوند. قطعاً مسائل اجتماعی فشار می‌آورند اما توانمندی‌های فردی هم تعیین‌کننده‌اند. ویژگی فردی می‌تواند توان مقابله‌کردن را فراهم بیاورد و در مقابل فشارهای اجتماعی هم جایگاه خودشان را دارند.»